

на чісь очі дуже сині.
Вони дивилися на тебе
стільки їх
вони дивились мабуть від століть...
І дивний спокій
виходив з них з цієї ниви.
Малий острівчик тиші
посеред тодішніх днів.

Перемишль, 1982 р.

ОСІНЬ У ЖЕГЕСТОВІ

Ліси горять
щодня чимраз то більш
пурпурні конуси
цих гір

над нами непідроблений
амфітеатр
гарячо-жовтих і червоних барв
дарма що небо запопадливо
блакиттю холодить
не стримає
цього що мусить вже відбутися
пожару
Долинки над Попрадом
смагатові наперекір
і річка гороїжитья
до сонця
при шляху тут і там
акації
зеленими листками гомонять
що літо ще є в них
і осінь це обман
і осінь це обман

Жегестів, 1975 р.

РОДИННО-ПОБУТОВІ ПІСНІ З ПІДЛЯШШІ

Родинно-побутові пісні співали колись на Підляшші в довгі осінні
мові вечори, переважно перед Різдом, тобто у піст званий тут пильним.
Тому-то в селах над Бугом у бувшому Володавському повіті того
пісні називають пилипівчаними піснями. Натомість в селах у бувшому
лопідляському повіті ці самі пісні називають петрівчаними піснями.
також тут співали у піст званий петрівкою (перед святом Петра і Павла).
Ці сумні пісні говорять про тяжку долю „дочки-одданиці”, про
приймака, про долю жінки і дівчини, про відносини поміж братом і сестрою.
про мужа-щяка тощо.

Більшість пісень виникло мабуть дуже давно, ще за часів панщини,
у XIX ст. а може ще давніше. Як вказує зміст пісень співали їх переважно
жінки й дівчата. Тільки деякі з них, як напр. про приймака співали чоловіки
у своїх роках записав я на Підляшші від старших жінок
тових пісень. Багато записаних мною пісень має по кілька вір'янтів, а деякі
з них є теж варіантами пісень записаних на Україні.

З цих найбільш популярних пісень вибрав я найгарніші варіанти,
тексти подаю нижче:

1. Ти вишенько, черешенько

Ти вишенько черешенько,
Чом ягуод не маєш?
Хто в приймаках не буває,
Той гора не знає. /2
А я приймак, а я приймак
То й всьо горе знаю —
Кулачину під бочину
Та й спати лятаю. /2
Прийшла теща, жінки мати:
Годи зятю спати,
Запрагай же сиви воли,
Йди в поле горати.

Приймак воли запрагає,
Йде в поле горати,
Приказує своєю жінці —
Приньсь обідати! /2
Приймак горе, приймак горе
Та й всьо споглядає;
Людські жінки їсти несуть
А меї чорт має. /2
Несе жінка обідати
Лободу без соли:
Як не хочеш обідати,
Запрагай же воли!
Приймак воли запрагає,
В дудку вигриває:

Богацькая дочка каже,
Що й він розкуош має. /2
Не вспів приймак приїхати,
Ще й на лавці сісти,
Йому теща наказує:

Нести свинюм їсти! /2
Бодай свини поздихали,
А куча згоріла
Як вже мені приймацькая
Служба надоїла. /2

Пісню записано в серпні 1970 року від Миколи Гапонюка, рік нар. 1924, село Янівка, гм. Ганна, воев. Біла Підляська, від Марії Кобилецької, рік народження 1924, село Янівка і від Антонії Прудавчук, рік нар. 1926, село Данці, гм. Ганна.

Варіанти текстів цієї пісні записали: Данута Повіланська, в селі Жуково, гм. Володава, воев. Холм, п.з. „Журилася черешенька”, Музеум всі Любельскей, Іван Гнатюк в селі Докудово II, гм. Біла Підляська під заг. „Ой вишенько, черешенько”, Іван Киризиук від Люби Гаврилук з б. Сем'ятицького пов. воев. Білосток п.з. „Цвіла, цвіла черешенька” і Микола Гайдук в селі Старе Левково, б. Гайнівський повіт, воев. Білосток п.з. „Расла, расла черешенька”. Білоруською мовою, надруковано в „Ніві” від 25. II 1973 р. а також в селі Леоновичи коло Білостока, п.з. „Расла, расла калинонька”. Білоруською мовою надруковано у „Ніві” від 18. VI 1972 р.

Варіант пісні про приймака під заголовком „Ой зацвіла черешенька” є надрукований в книжці „Українські народні пісні”, том II стор. 8 видавництва „Мистецтво”, Київ, 1955.

2. Оддала мене мати

Оддала мене мати у чужую сторону,
Гей, гей, уха-ха у чужую сторону.
У чужую сторону у велику сім'ю,
Гей, гей, уха-ха у велику сім'ю.
А велика сім'я та й не добрая,
Гей, гей, уха-ха та й не добрая.
Сама сіла вечерати, я по воду пушла,
Гей, гей, уха-ха я по воду пушла.
Як з водою йшла прислухалася,
Гей, гей, уха-ха прислухалася.
Щось там в хати гомонить, мати з сином говорить,
Гей, гей, уха-ха мати з сином говорить.
Чом до корчми не йдеш, чом горілки не п'єш?
Гей, гей, уха-ха чом горілки не п'єш?
Чом горілки не п'єш, чом ти жінки не б'єш?
Гей, гей, уха-ха чом ти жінки не б'єш?
Ой, ти мати лиха, ти недобрая,
Гей, гей, уха-ха ти недобрая.
Чи вже тобі надоїла дитина чужая?
Гей, гей, уха-ха дитина чужая.
Ой, як я її брав, то як мак розцвітав,
Гей, гей, уха-ха то як мак розцвітав.
А тепер вона стала, що я й сам не пуознав,
Гей, гей, уха-ха, що я сам не пуознав.

Пісню записано від Павліни Гаврилук, рік народження 1923, село Криво-вілька, гм. Славатичі, воев. Біла Підляська в серпні 1973 р. Варіанти цієї пісні записав я також в селі Бокинка Панська гм. Тучна воев. Біла Підляська „Оддалі то й мене”, в селі Докудово II гм. Біла Підляська („Моя мати як зора”), і в селі Межилистя гм. Тучна („Оддала мене мати”). Варіанти цієї пісні п.з. „Ой оддала мене мати” записала Валентина Роценко в селі Кліщелі воев. Білосток. Запис зберігається у моїй колекції народних пісень.

Також варіанти цієї пісні записав Микола Гайдук на Північному Поділлі а саме: „Мац сина навчає” білоруською мовою село Ціховка гм. Білосток. Надруковано в „Ніві” від 16. IX 1979, „Ой сіжу я український підляський говір, село Мікулічи, гм. Мілейциці, воев. Білосток „Ніва” від 9. VIII 1981 і „Оддала мене мать у чужую сторону” укр. мовою вірка, село Орешково коло Гайнівки, воев. Білосток, „Ніва” — 1975.

Варіант цієї пісні п.з. „Ой мій батько гіркий” є надрукований в „Народні перлини” стор. 272 видавництво „Дніпро”, Київ, 1971.

3. Ой приїхав муой батько.

Ой приїхав муой батько з Ульгова,
Питається п'яниченько чи вдома.
По тихеньку, муой батеньку, говори,
Спить п'яниченько в комори й не збуди.
Бо він мою росу косу розмає,
Бо він мое біле тіло покрає,
Бо він мою косу росу попорве,
Бо він мое біле тіло посиче.
Ой привикай, мос дітя, привикай,
То дверима то уоконцьом утикай.
Ой рада б я, муой батеньку, утечи
Но злапає п'яниченька за плечи.
Ой з ким же ти моя мила говорила,
Що ти мене в коморонці ізбудила?
З кухарками, муой міленький, з кухарками,
Висилала по водицю з коновками.
Нащо ж тобі, моя мила водиця
Єсть у мене мід і вино в пивницях.
Маєш вино у пивниці — напийся,
Маєш дорогі шати — вдягнися.
Маєш вишньового саду — проходися.
Не милоє мні, міленький, гулянне
Як не маю я з тобою мішканне.

Записано від Павлини Сльонзак, рік нар. 1906, село Матяшівка, гм. Білосток. Біла Підляська в серпні 1973 р.

Варіанти цієї пісні записав я також в селі Матяшівка від Анни Сльонзак („А у лузі калинонька зацвила”) і в селі Чепутка гм. Соснівка, воев. Білосток Підляська („Ой приїхав муой батенько”). Варіант цієї пісні п.з. „Ой калінонька” записала В. Роценко в селі Даші гм. Кліщелі воев. Білосток. Запис зберігається у мойй колекції пісень. Білоруський варіант цієї пісні п.з. „Ой карала мене маці, карала” записав М. Гайдук в селі Стачок воев. Білосток. Друковано „Ніва” 1978 р. Також М. Гайдук записав варіант цієї пісні в українській підляській говірці п.з. „Ой пропала моя дівка” в селі Новий Корнін коло Гайнівки воев. Білосток. Друковано „Ніва” від 15. VIII 1973 року.

4. Чужи жуонки п'ють горілку

Чужи жуонки п'ють горілку
Біли гуси воду,
Накажіте, біли гуси,
До мойого роду.
Не кажіте, біли гуси,
Що я тут биду,у,
Но кажіте, біли гуси,
Що я розкошую.

Бо як мете, біли гуси,
Правдоньку казати,
То не схоче родинонька
У мене бувати.
Тече вода з-пуод огорода,
З-пуод зельона дуба,
Не маю я прихильності
Од свого нелюба.

Не маю я прихильності
Од ойца й од матки
Сушати мою головоньку
Руозни недостатки.
Ой виламлю квітку з рожи
І пуцу на воду
Плинь же, плинь же квітка з рожи
До мого роду.
Плила, пливла квітка з рожи
І на воді стала,
Вийшла мати води брати
І квітку пуознала.
Ой чи ж бо ти моря доню
Дев'ять дьон хворіла,
Ой що ж твоя квітка з рожи
На воді ізвіла?

Не хворіла, моя мамо,
Ни дні ни годони,
Но немаю прихильності
Од свеї родини.
Не маю я прихильності
Ни я ани діти,
Ой воліла б до матьонки
крильми залітати.
Залітала до матьонки
Й стала на порозі,
Зобачила мене мама
Й стала літи слъози.
Годи, годи, моя мамо,
Гуорки слъози літи
Порадь мене, моя мамо,
Як я маю жити?

Записано від Анни Кушнерук рік нар. 1906 село Бокинка Панська, гм. Тучна воев. Біла Підляська 21. XI 1981 р.

Варіант цієї пісні під заголовком, „Брала воду з-під городу” записав я в селі Матяшівка гм. Тучна, воев. Біла Підляська. Варіанти цієї пісні записав також Микола Гайдук на Північному Підляшші, а саме „На гарі на даліні голуби літають” с. Бяньовци, гм. Новий Двор. Друковано „Ніва” від 17. I 1980 р. „Щикну з рожи кветку” с. Гурани б. Сокольського повіту „Ніва” від 1975 р. і „Преце люди гареліцу, а ви гусі воду” с. Таница гм. Міхалово. Друковано в „Ніві” від 27. I 1985 р. Український варіант цієї пісні українською підляською говіркою записав М. Гайдук в с. Орешково (Орішково б. Гайнівського повіту). Має вона заголовок: „Ой вирву я з рожи квітку то й пуцу на воду”. Також варіант цієї пісні п.з. „Ой по горах по долинах” є надрукований в книжці „Українські народні пісні. Том I стор. 437 вид. Мистецтво, Київ 1955.

5. Пасла баба качку

Пасла баба качку, качку
По зельонум мачку, мачку.
Пасла, пасла та й згубила
Шукаючи заблудила.
Ой піду я попід Бугом
Там муой милий горе плугом.
А він горе ще й гукає
Й на мене не споглядає.
А він горе ще й поводить,
Він до мене не говорить.
Занесу я йому їсти
Чи не скаже мені сісти.
Занесу я йому пити
Чи не буде говорити.
Він наївся і напився

І на ролі положився.
Вставай милий, чом не гореш?
Чом до мене не говориш?
А я лежу тай думаю,
Не до мислі жінку маю.
Брав ти мене в день не вночі,
Не вилизли тобі гочі.
Брав ти мене в день биленький,
Бачив мене мій миленький.
Брав ти мене в день — неділю,
Збираючи всю родину.
Було ж люди попитати,
Було мене та й не брати.
А в нас люди не татари,
Були б тобі розказали.

Пісню записано від жителів села Янівка: Марії Кобилевської, Софії Занюк, Надії Островської і Михайла Несторука в серпні 1970 р.

Варіанти цієї пісні записав я також в таких селах: Матяшівка, гм. Тучна („Ой піду я попід лугом”, Красівка гм. Володава воев. Холмське („Ой піду я попід Бугом”) і Паросля, гм. Славатичі. Варіанти цієї пісні білоруською мовою записав М. Гайдук в таких селах: Гнедюки гм. Заблудово воев. Білосток („Ой пойду я по пуд лугом”). Друковано „Ніва” від 1976 р. і Кни-

шевичі гм. Соколка воев. Білосток („За горою да й за лугами“), 1971
від 3. XI 1972.

Варіант цієї пісні п.з. „Ой піду я лугом лугом“ є надрукованою в
„Українські народні пісні“ Том I стор. 509.

6. Ой лугом іду

Ой лугом іду понад береги
Ой там липу тешуть,
Ой там липу тешуть.
Наберу трисок повон фартушок,
Нехай люде брешуть. 2
Ой нехай люди брешуть.
Набрешуться лиха, набрешуться лиха
А я молоденька 2
Погуляю стиха.
Ой лугом іду понад берегом,

Трава зеленіє,
Ой трава зеленіє.
За добрим мужем, за господарем
Жуонка молодіє,
Жуонка молодіє.
Ой іду лугом понад берегом
Трава посихає
Ой трава посихає:
За кепським мужем, за господарем
Жуонка помирає,
Ой жуонка помирає.

Записав від Марії Солтанюк рік нар. 1925, село Голишово гм. Ганна
Підляська 12. VIII 1984 року.